

Nirnbergová, Veronika

[Weeks, Marcus. Filozofie pro chytré hlavy]

Studia philosophica. 2022, vol. 69, iss. 1, pp. 81-83

ISSN 1803-7445 (print); ISSN 2336-453X (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SPh2022-1-8>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.76841>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20221207

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Marcus Weeks. *Filozofie pro chytré hlavy*. Praha: Dobrovský 2018, Knihy Omega, překlad Jan Kolář, 160 stran.

Veronika Nirnbergová

Knihka *Filozofie pro chytré hlavy* Marcuse Weekse mě zaujala na polici v knihovně svou vizuální podobou. Jeho vypůjčení a následného přečtení jedním dechem nelituji. A to, že jsem ji přečetla jedním dechem, neznamená, že jsem se k ní několikrát nevrátila, byl jen pro opětovné přečtení barevně zvýrazněných citátů nebo působivých nákrešů. Navíc i běžnou cenu knihy, která se v obchodech pohybuje okolo 270 Kč, hodnotím po přečtení knihy jako odpovídající. Zdá se, že se nejedná o investici s pouze jednorázovou návratností.

Vše, co v knize najdeme, je představeno v přehledném obsahu hned za impressem (vydavatelským záznamem). Naopak na posledních stranách jsou čtenáři k dispozici krátké medailonky 67 filozofů, slovníček 71 pojmů a rejstřík. Knihu uzavírá poděkování s odkazem na další informace.

Nejen text samotný, přeložený z anglického originálu *Heads Up Philosophy* Janem Kolářem a korigovaný Zdeňkem Tomášem, dělá z knihy „page-turner“, který se jen těžko odkládá. Také rozsah knihy, který v tomto vydání činí 160 stran, přispívá k rozhodnutí „filozofického začátečníka“ sáhnout právě po této knize. Svižné čtení však občas naruší drobná chyba, tisková nebo překladová. Ačkoliv se jedná pouze o chyby v koncokách, předložkách apod., které nejsou významově zavádějící,

přerušují tyto nedostatky plynulost čtení (např. s. 66: které – která, s. 71: zabývající – zabývající se, s. 90: argumentů – argumentům, s. 92: Sókratés s je člověk – Sókratés je člověk apod.).

Útlou publikaci, vydanou v roce 2018 nakladatelstvím Dobrovský, otevírá otázka „Co je filozofie?“ (s. 6). Vzápětí je čtenáři nabídnuta odpověď psaná velmi čtivým jazykem. Význam filozofie je hned v úvodu doložen několika příklady dotýkajícími se každodenního života. Na své si přijde i zvědavost, proč je dobré filozofii studovat nebo čím se vlastně filozofové živí. Text zdůrazňuje, že filozofování je „skvělý způsob, jak se naučit dobře myslet“ (s. 6), využitelný ve všech oborech lidské činnosti. Hned prvními odstavci kniha čtenáře zaujme a rychle a funkčně ho přeneše do pojednávané problematiky.

Chytlavé nadpisy vystihují krátké kapitoly koncipované vždy na jednu knižní dvojstranu, která je navíc vizuálně velmi příjemně zpracována díky grafickému zvýraznění hlavních myšlenek, souvisejících citátů, diagramů a dalších nákrešů. Obrazové zpracování celé knihy je bohaté, současně však nepřebíjí podstatu textu. Ačkoliv (nebo možná právě proto, že) na první pohled může kniha působit spíše encyklopedicky, kvalitu sdělených informací hodnotím jako velmi vysokou, a je navíc umocněna dobrou orientací čtenáře v textu i v doplňující grafice.

Kniha představuje počátky filozofických úvah a první myslitele, kteří si kladli otázky, kde pramení naše vědění, jak vypadá svět nebo jak bychom měli žít. Jednotlivé myšlenky Sokrata, Platona, Aristotela, Descarta, Locka, Humea a dalších jsou stavěny do podobností či kontrastů tak, že v několika málo odstavcích získá čtenář solidní přehled o dílech těchto významných filozofů. Zároveň si zájemce z informací postupně staví velmi přehlednou pomyslnou kostru, jejíž základ pak následující text rozšiřuje.

Samotný hlavní text je rozdělen do pěti oblastí: *Co je POZNÁNÍ? Co je SKUTEČNOST? Co je MYSL? Co je SPRÁVNÁ ÚVAHA? Co je DOBRÉ a co ŠPATNÉ?* Ty jsou dále děleny na již zmiňované dvoustránkové kapitoly. První z nich – *Co je POZNÁNÍ?* – pojednává o epistemologii. Na první dvojstraně tohoto dvacetiosmistránkového oddílu se čtenář v krátkém odstavci dozví, co epistemologie je a co je tedy stěžejním předmětem tohoto oddílu. K přečtení textu ho lákají krátká hesla – názvy kapitol – jako *Jak tě to napadlo?* nebo *Nic není jisté*. V závěru oddílu je pak graficky zpracováno jeho shrnutí, které, jak název dvojstrany *Filozofie a poznání v praxi* napovídá, vyzdvihuje šest hlavních myšlenek předchozího textu z pohledu běžného života lidí (např. v oblasti soudnictví a práva, genetiky, optických klamů, politických voleb).

Stejná struktura textu pak provází čtenáře i dále. Druhý oddíl – *Co je SKUTEČNOST?* – pojednává o metafyzice, tedy, jak je čtenáři na úvodní dvojstraně vysvětleno, „z čeho je vytvořen svět“ (s. 39). Zajímavá zamyšlení vyvolávají např. kapitoly *Jak víš, že něco existuje?* nebo *Co*

je čas? Závěr pak patří shrnutí s názvem *Metafyzika v praxi*, které možná nečekaně, avšak po přečtení textu zcela logicky, připomíná třeba vznik ekologie (tedy vědy zabývající se vzájemnou závislostí živých organismů a prostředí, ve kterém žijí).

Třetí oddíl – *Co je MYSL?*, překlápějící publikaci do druhé poloviny, pracuje s filozofií myslí, tedy s názory filozofů na otázky, zda jsme bytostmi s nesmrtelnou duší, zda můžeme poznat mysl jiných lidí a co je to vědomí. Zajímavé úvahy navozují např. kapitoly *Je tvá mysl nezávislá na tvém těle?* nebo velmi aktuální téma *Mohou počítače myslet?* Umělou inteligenci vedle duševního zdraví, psychologie, ale také třeba práv zvířat opět připomíná i závěrečná grafika ve shrnutí *Filozofie myslí v praxi*.

Předposledním velkým tématem knihy je *Co je SPRÁVNÁ ÚVAHA?* Přestože je takto čtvrtý oddíl nazván v obsahu (s. 5), dále v textu zní název stejného oddílu *Co je UVAŽOVÁNÍ?* (s. 88). Nicméně obě tyto otázky poměrně dobře vystihují téma následujících stran, kterým je logika. Pokud nás znejistí, proč je právě logika explicitně spojována s filozofií, oceníme hned první slova pod nadpisem: „Filozofové své teorie obhajují racionálními argumenty.“ (S. 89.) Pak už nám do uvažování nad knihou jistě zapadají názvy jednotlivých dvojstran – třeba *Co je logický argument?* nebo *Jsou rozum a víra slučitelné?* Tato kapitola navíc nabízí stručný pohled do historie; ukazuje, kdy rozum a víra stály vedle sebe (zmiňme islám), jak se jejich role měnily s rozšířením křesťanství a v období renesance, nebo představuje třeba dodnes přetrvávající názor, že rozum a víra spolu „mohou koexistovat, ale jsou na sobě

zcela nezávislé“ (s. 113). Poté se můžeme těšit na shrnutí *Logika v praxi*, které připomíná efektivní způsob učení se a řešení problémů, fungování informačních technologií či práci právníků.

V závěru knihy se autor v oddíle *Co je DOBRÉ a co ŠPATNÉ?* věnuje morální a politické filozofii a etice, tedy otázkám, za jakých okolností je určité jednání správné či špatné. Weeks se zde dotýká úvah, jako např. kdy je společnost civilizovaná, co s tím má společného bůh, v čem tkví dobrý život nebo že *dobré a špatné* je relativní. Před poslední kapitolou *Morální a politická filozofie v praxi*, která opět shrnuje zločin a trest, lidská práva, dilemata podnikání, pokusy na zvířatech či udržování míru, nabízí autor čtenářům dvoustránkové zamyšlení *Co je umění?* Zde text stručně ilustruje, že stále aktuální otázkou „Co je krásné?“ se zabývali již starověcí filozofové a dodnes mohou mezi laiky i odborníky panovat neshody v odpovědích na otázky „Je toto ještě umění?“ nebo „Proč záleží na jméně autora?“ či „Jak vlastně posuzujeme umění?“

V pěti přehledně zpracovaných oddílech knihy, nazvaných vždy hlavní postavou otázkou a uzavřených stručným shrnutím, se tedy postupně seznámíme s epistemologií, metafyzikou, filozofií my-

sli, logikou a na závěr morální a politickou filozofií. Každý z pěti oddílů je navíc obohacen dvěma nebo třemi portréty významných filozofů a filozofek, v nichž se čtenář dozví nejen o jejich filozofické práci, ale také o aspektech ze soukromého života, které jejich myšlení ovlivnily. Portréty jsou čtenáři představeni David Hume, Immanuel Kant, Platon, Tomáš Akvinský, René Descartes, Thomas Hobbes, Aristoteles, Ludwig Wittgenstein, Sokrates, Hannah Arendtová a Simone de Beauvoir. Odborné filozofování se prostřednictvím této knihy posouvá z čistě vědeckého oboru k hranicím literatury pro širokou veřejnost.

Několikahodinové čtení knihy *Filozofie pro chytré hlavy* rozhodně považuji za hodnotně strávený čas. Odvážuji se tvrdit, že v mém pojetí filozofie vůbec znamenala velký zlom. Vzpomenu-li vyučovací hodiny svého středního vzdělání zaměřené na základy filozofie, velmi lituji, že mi filozofie nebyla představena tak jako právě v této publikaci. Knihu doporučuji jak začínajícím zájemcům o filozofii (zejména pro stylistickou úpravu a přehlednost, ale i adekvátní množství sdělených informací), tak i již filozoficky smýšlejícím lidem, a to jako příjemné čtení s mnoha zajímavostmi.

Mgr. Veronika Nirnbergová

Katedra výtvarné výchovy, Umělecké centrum UP, Univerzita Palackého v Olomouci
Univerzitní 3-5, 771 00 Olomouc,
veronika.nirnbergova01@upol.cz

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.